

357.546.151

~~VERTROUWELIJK~~

Stg. GEHEIM

26 OKT. 2001
Deze rubricering is
beëindigd na 50 jr.

145-7795
19-1-62

MAANDOVERZICHT

No 1961

BINNENLANDSE VEILIGHEIDSDIENST

B I N N E N L A N D S E V E I L I G H E I D S D I E N S T

V E R T R O U W E L I J K

Maandoverzicht no. 12 - 1961

(Tijdvak 1-12-1961 t/m 31-12-1961)

I N H O U D

	Blz.
I. <u>Communisme Internationaal</u>	
De hernieuwde aanvallen op de anti-partijgroep in de CPSU	1
Openlijke discriminatie van Worosjilow	2
Reacties van buitenlandse zusterpartijen	8
II. <u>Activiteiten van de CPN</u>	
De partijlijn in 1961	10
Verhouding tot andere politieke groeperingen	12
Interne situatie van de CPN	13
De partijinstellingen	18
III. <u>Activiteiten van de communistische hulporganisaties</u>	
De "vredesbeweging" in 1961	20
Jeugd- en vrouwenbeweging; voormalig verzet	23
IV. <u>Communistische activiteiten in het bedrijfsleven</u>	
De communistische vakbeweging; achtergronden in 1961	27
Agitatie tegen het loonbeleid	29
Het 5e WVV-congres te Moskou	29
V. <u>Overige groeperingen</u>	
De Socialistische Werkers Partij in 1961	32
Anti-atoombommanifestaties in 1961	35
Hinag	36
<u>Overzicht stakingen december 1961</u>	38
<u>Agenda</u>	39

H O O F D S T U K I

COMMUNISME INTERNATIONAAL

De Anti-Partijgroep in de CPSU

Als rapporteur van het centraal comité heeft Chroestsjow het XXIIste CPSU-congres verrast met een nu openlijke veroordeling van Stalin en zijn misdaden (zie MO 7/8 - 1957). Hij deed dit op 17 oktober 1961, de eerste dag van het partijcongres in Moskou, in een statutair verplichte verantwoording van het C.C.-beleid over de afgelopen ruim 5½ jaar. Deze veroordeling van het stalinistische verleden ging vergezeld van hernieuwde aanvallen op de reeds in juni 1957 aan de kaak gestelde anti-partijgroep. Tevens werden in aansluiting hierop de leiders van het kleine Albanië in het openbaar gelaakt wegens hun voortgezette stalinistische praktijken, namelijk het handhaven van de persoonsverheerlijking en het toepassen van terreur.

Deze inzet overschaduwde de betekenis van andere zaken, zoals het goedkeuren van het nieuwe partijprogram en van de herziene statuten, alsmede de verkiezing van een nieuw centraal comité.

De beschuldigingen

De beschuldigingen tegen de leden van de anti-partijgroep zijn drieledig:

- 1 - het schenden van de partijnormen (massale terreur tegen leidende communisten in partij, overheid en andere organisaties);
- 2 - het gedurende de jaren 1956/57 complotteren tegen de partijleiding, t.w. tegen die leden van het presidium en het centraal comité, die ernst wilden maken met het uitvoeren van de historische besluiten van het XXste partijcongres; de beschuldigten handelden uit vrees dat de mede door hen onder Stalin's heerschappij bedreven misdaden aan het licht zouden komen;
- 3 - het verzet tegen vernieuwingen uit beduchtheid voor het verloren gaan van de socialistische structuur van de Sowjet-Unie als gevolg van de industriële en agrarische reorganisaties, die Chroestsjow bepleitte.

Samenstelling van de groep

In zijn resolutie van 29 juni 1957 oordeelde het centraal comité

van de CPSU de anti-partijgroep schuldig aan "fractieverming, gericht tegen de leninistische eenheid van de partij". Slechts vier leden werden met name vermeld, "de kameraden Malenkow, Kaganowitsj, Molotow en Sjepilow, die zich bij hen aansloot". Zij verloren hun lidmaatschap van het centraal comité en verdwenen dientengevolge uit het presidium daarvan; Sjepilow werd daarenboven uit het secretariaat verwijderd. Zonder nog in verband met de anti-partijgroep in het openbaar te zijn genoemd, werd ook Saboerow tezelfdertijd uit het partijpresidium gezet. Perwoechin zag zich in juni 1957 van presidiumlid tot plaatsvervangend lid gedegradeerd. Deze economische deskundigen behielden echter beiden hun zetel in het centraal comité.

In september 1958 werd gepubliceerd, dat oud-premier maarschalk Boelganin niet langer deel uitmaakte van het partijpresidium. In december 1958 werd hij als lid van de anti-partijgroep aan de kaak gesteld. In januari/februari 1959 deelden Perwoechin en Saboerow op het XXIste buitengewone partijcongres hetzelfde lot.

Eerst op het XXIIste CPSU-congres van oktober 1961 werd de naam van maarschalk Worosjilow nog aan deze lijst toegevoegd. Chroestsjow gewaagde daar immers openlijk van "de anti-partijgroep, waartoe behoren Molotow, Kaganowitsj, Malenkow, Worosjilow, Boelganin, Perwoechin, Saboerow en Sjepilow, die zich bij hen aansloot". De positieve aanduiding "kameraden" was nu weggelaten.

Moskou had communistische leiders in en buiten de Sowjet-Unie reeds in juli 1957 vertrouwelijk ingelicht over de activiteiten van de partijvijandige groepering binnen het toenmalige CPSU-presidium. De namen van alle acht daarbij betrokkenen werden toen tevens onthuld.

De strijd in het CPSU-presidium

Op 17 oktober 1961 karakteriseerde Chroestsjow het optreden tegen de anti-partijgroep als een principiële, scherpe politieke strijd van het nieuwe tegen het oude. Eerst toen maakte hij er gewag van in juni 1957 binnen het partijpresidium met 3 tegen 8 in de minderheid te zijn geweest.

Kort na het XXste congres van februari 1956, hadden, volgens de eerste partijsecretaris, de presidiumleden Molotow, Kaganowitsj, Malenkow en Worosjilow verbeterd verzet geboden tegen de algemene koers van de partij, t.w. het veroordelen van de persoonsverheerlijking, het ontplooiën van de interne partijdemocratie, het verwerpen van machts-

misbruik, het corrigeren van de daaruit voortgekomen gevolgen en het ter verantwoording roepen van de werkelijk schuldigen.

Chroestsjow sprak, kennelijk doelend op de laatst vermelde vier leden van het partijpresidium, over "een onbeduidende minderheid", ofschoon het in feite om destijds nog zeer invloedrijke leiders ging. Deze "onbeduidende minderheid" begon daarna heimelijk aanhangers te werven. De groep verwierf na verloop van tijd de steun van Boelganin, Perwoechin en Saboerow. Sjepilow sloot zich bij hen aan, volgens Chroestsjow. Zij weerstreefden de energieke inspanningen tot herstel van de "leninistische normen". Hun partijvijandige activiteiten keerden zich tegen urgente taken zoals het ontginnen van nieuwe landbouwgebieden, het reorganiseren van de leiding in industrie en bouwnijverheid, het verruimen van de rechten der Unierepublieken, het opvoeren van het welvaartspeil der Sowjet-bevolking en het herstel van de "revolutionaire legaliteit".

Nadat zij erin geslaagd waren de numerieke meerderheid in het presidium van het centraal comité "bijeën te graaien", aldus Chroestsjow, gingen de deelnemers van de anti-partijgroep over tot open actie. De "fractievormers", die het op hun geheime bijeenkomsten eens waren geworden, verlangden een buitengewone zitting van het partijpresidium, die medio juni 1957 plaats vond. Zij eisten daar wijziging van het beleid dat het XXste partijcongres had vastgesteld en goedgekeurd en bovendien het aftreden van Chroestsjow als eerste partijsecretaris. Volgens Chroestsjow lag het in hun bedoeling aldus de leiding van de CPSU en de gehele Sowjet-Unie aan zich te trekken. De fractie, die het centraal comité voor voldongen feiten wilde plaatsen, had zich echter verrekend. Chroestsjow stelde in zijn verweer tegen het ultimatum der meerderheid binnen het partijpresidium, dat uitsluitend het centraal comité bevoegd was te beslissen over zijn al of niet aanblijven als eerste partijsecretaris. De C.C.-leden, die zich in juni 1957 in Moskou ophielden, eisten, zodra zij van het optreden der partijvijandige fractie binnen het presidium vernamen, het onverwijld bijeenroepen van een voltallige zitting van het centraal comité.

Het Kremlin, waar het partijpresidium vergaderde, bleek van de buitenwereld te zijn afgesloten door het opstellen van versterkte wachtposten, zulks in opdracht van premier maarschalk Boelganin. Enkele C.C.-leden slaagden er aanvankelijk niet in als afvaardiging de verlangde toegang te verkrijgen tot de vergadering van het presidium. Sommigen wisten clandestien binnen de muren van het Kremlin te komen.

Een delegatie van C.C.-leden kreeg geen verlof om met het voltallige partijpresidium te onderhandelen. Later werd haar wel een bespreking toegestaan met de maarschalken Boelganin en Worosjilow als vertegenwoordigers van de meerderheid, en met Chroestsjow en Mikojan namens de minderheid van het presidium.

Beslissende zitting van het centraal comité

Het overleg met de vertegenwoordigers uit het partijpresidium resulteerde in de met spoed bijeengeroepen zitting van het centraal comité van eind juni 1957. Het centraal comité koos de zijde van Chroestsjow. Zijn opposenten werden als anti-partijgroep ontmaskerd en veroordeeld.

Het is een hoge uitzondering dat in een communistische partij het centraal comité besluiten neemt die indruisen tegen de opvattingen van de meerderheid van het presidium (dagelijks bestuur).

Welke redenen hebben de Sowjet-leiders en de mindere partijgoden er nochtans toe bewogen de anti-partijgroep en sommige van haar leden heftig te blijven bestoken? Hierop is bezwaarlijk een bevredigend antwoord te vinden. Immers zijn, naar communistisch gebruik, van de reacties der gediscrimineerden alleen die uitspraken gepubliceerd, waaruit de tegenwoordige machthebbers verder politiek gewin voor eigen zaak denken te behalen.

Ten aanzien van de anti-partijgroep zouden de gebeurtenissen op en na het jongste partijcongres erop kunnen duiden, dat de CPSU-leiding de ontwikkeling en het verloop ervan niet volkomen in de hand heeft gehad.

Er zijn tweeërlei diskwalificaties gebezigd voor de misdragingen van leden der anti-partijgroep, t.w. "vijand van de partij" en/of "vijand van het volk". De laatste aanduiding houdt de mogelijkheid in om tegen de betrokkene strafrechtelijke vervolging in te stellen.

Van de acht leden, die Chroestsjow op 17 oktober 1961 openlijk noemde, werden alleen Malenkow, Kaganowitsj, Molotow en Worosjilow door een aantal gedelegeerden op het jongste congres beschuldigd van "misdaden tegen het volk".

Het behoeft geenszins te verbazen, dat deze late roep om vergelding juist doorklinkt uit gebieden van de Sowjet-Unie waar Stalin en "zijn naaste strijdmakers" bloedig hebben huisgehouden. Zij kwamen o.a. van woordvoerders uit Leningrad, Moskou, Wit-Rusland, Georgië,

Armenië en de Oekraïne.

De lijst van acht

Hieronder zal nog beknopt aandacht worden geschonken aan elk van de leden die voorkomen in Chroestsjow's opsomming van de samenstelling der partijvijandige groepering.

Molotow was de enige, die als lid van de anti-partijgroep zijn stem onthield aan de C.C.-resolutie van 29 juni 1957 waarin de groep is veroordeeld. Eerst op het jongste partijcongres kwam Chroestsjow met de bewering, dat Molotow aan de toen "unaniem" aanvaarde veroordeling bij een latere bespreking van de kwestie in diens eigen partijafdeling alsnog zijn goedkeuring had gehecht.

In tegenstelling met de andere leden wordt Molotow nog herhaaldelijk in de Sowjet-Russische pers aangevallen om zijn "dogmatische" opvattingen. "Kommunist" weigerde in april 1960 een Lenin-herdenkingsartikel van zijn hand. Het was de periode waarin de spanningen tussen Moskou en Peking aan het licht kwamen. Op het pas gehouden partijcongres werd onthuld, dat Molotow in een recente brief aan het centraal comité scherpe critiek had geleverd op het nieuwe ontwerp-partijprogramma.

Mede op grond hiervan valt hem thans de twijfelachtige eer te beurt zijn naam geplaatst te zien aan het hoofd van de lijst van acht leden der anti-partijgroep. In 1957 werd Malenkow nog als eerste genoemd. Chroestsjow liet in zijn rede van 27 oktober 1961 uitkomen dat de anti-partijgroep van plan was geweest "de vernieuwers" af te zetten en Molotow aan het hoofd van de partij te plaatsen. In velerlei opzicht is Molotow nog steeds de voorvechter van nu officieel prijsgegeven opvattingen, die onder Stalin voor onaantastbaar werden gehouden, zoals de these van de zich verscherpende klassenstrijd bij de voortschrijding van de opbouw van het socialisme, die uitliep op terreur tegen de communistische kaders. Op het congres hebben verschillende CPSU-leiders, aansluitend op Chroestsjow's aanvallen, nog eens in het verleden van Molotow gegraven en hem beschuldigd van medeplichtigheid aan onder het regiem van Stalin bedreven misdaden.

Oud-premier Malenkow werd op het congres opnieuw onder vuur genomen, o.m. in verband met de liquidatie van hoge partijleiders. Chroestsjow insinueerde bijvoorbeeld dat Malenkow nauw betrokken moet zijn geweest bij het in 1949 ter dood brengen van Wosnessensky, de toenmalige leider van het staatsplan. Andere woordvoerders hebben, daarop inhakend,

nog tal van bijzonderheden vermeld over Malenkow's misdaden tegen partij en volk.

Kaganowitsj werd op zijn beurt aan de kaak gesteld wegens zijn zuiveringen in de Oekraïne en het liquideren van spoorwegpersoneel.

Maarschalk Worosjilow, oud-lid van het partijpresidium en eertijds als voorzitter van de Opperste Sowjet staatshoofd van de USSR, heeft het op het XXIIste congres hard te verduren gehad. Chroestsjow's nu openlijke politieke discriminatie baarde op de eerste congresdag te meer opzien, omdat aan Worosjilow nog in de ochtenduren eer was betoond door zijn verkiezing in het congrespresidium. Bij gelegenheid van zijn 80ste verjaardag, in het voorjaar van 1961, mocht hij de Orde van Lenin ontvangen.

Ook maarschalk Worosjilow was een belangrijke figuur ten tijde van Stalin; zijn politiek verleden is mede als gevolg daarvan verre van vlekkeloos. Hem werd op het congres o.m. verweten nauw betrokken te zijn geweest bij de liquidatie van vooraanstaande partijgenoten, speciaal in de militaire regionen. Hierbij werd maarschalk Toechatsjewski genoemd, in de dertiger jaren wegens "hoogverraad" terechtgesteld maar thans gerehabiliteerd.

In zijn rede van 17 oktober 1961 plaatste Chroestsjow maarschalk Worosjilow op de vierde plaats in de opsomming van de acht leden der anti-partijgroep. Toen Worosjilow tijdens een van de aanvallen op zijn persoon probeerde te interrumperen, snoerde de congresleiding hem de mond. Spoedig daarna trok hij zich terug. Later werd op het XXIIste partijcongres een verklaring van de maarschalk voorgelezen, waarin hij zelfcritiek uitoefende. Dit op 26 oktober 1961 gedateerde document ondertekende hij als "K. Worosjilow, afgevaardigde naar het XXIIste partijcongres, lid van de CPSU sedert 1903".

De maarschalk verklaarde de standpunten van het XXIIste partijcongres onvoorwaardelijk te delen en het diep te betreuren in de activiteiten van enkele leden der anti-partijgroep te zijn gemoed. Evenals op het juni-plenum van het centraal comité der CPSU in 1957 gaf Worosjilow ook nu toe sommige verklaringen van de fractievormers te hebben ondersteund. Hij hield echter staande niet te hebben geweten, dat het daarbij om partijvijandige activiteiten ging. Van de samenzwering zei Worosjilow niet te hebben vernomen vóór de ontmaskering van de anti-partijgroep. Hij herhaalde zich ervan bewust te zijn dat "de anti-partijgroep van Molotow, Kaganowitsj, Malenkow en anderen" partij en land enorme schade had kunnen berokkenen, indien zij erin zou zijn geslaagd

de CPSU af te brengen van het leninistische pad. (Opm.: Worosjilow is niet ingegaan op de concrete beschuldigingen inzake het plegen van misdaden.)

Naar aanleiding hiervan drong Chroestsjow aan op een clemente behandeling van deze oude (en berouwvolle) communist. Niettemin hebben enkele woordvoerders op het congres ook na dit advies Worosjilow een vijand van de partij genoemd.

De eindresolutie van het XXIIste congres bevat een ernstige berisping aan zijn adres, maar zijn naam wordt niet vermeld bij de opsomming daarin van de leden der anti-partijgroep. De CPSU-leiding heeft kennelijk de politieke verklaring van de maarschalk (van 26 oktober 1961) geaccepteerd en haar toereikend geacht voor het beëindigen van de zaak-Worosjilow, ongeacht het feit dat de maarschalk enkele dagen tevoren nog van misdaden beschuldigd werd. Merkwaardig is dat ook na afloop van het partijcongres sommige partijleiders Worosjilow een partijvijand bleven noemen.

Deze gang van zaken steekt schril af tegen de manier waarop Chroestsjow c.s. maarschalk Boelganin politiek hebben afgedankt. Boelganin, die als afgevaardigde het jongste partijcongres kon bijwonen, hetgeen opmerkelijk is, deed in december 1958 voor het centraal comité een belijdenis van politieke schuld, die veel verder ging dan de zelfcritiek van Worosjilow. Toch werd de zelfcritiek van Boelganin destijds als ten enemale onvoldoende van de hand gewezen. Vergeleken met de gedragslijn van de partijleiding ten opzichte van Worosjilow gevolgd, is dit onmiskenbaar het meten met twee maten. Voor wat de beschuldigingen van persoonlijke aard betreft, bleef maarschalk Boelganin op het pas gehouden partijcongres vrijwel "buiten schot".

Hetzelfde kan worden geconstateerd t.a.v. Perwoechin en Saboerow. De partijleiding had op het XXIste congres in 1959 in het bijzonder met hen afgerekend. Beiden kregen thans nog wel van enkele gedelegeerden te horen dat zij evenmin vrijuit gingen bij de intriges van de anti-partijgroep. Nog altijd is niet opgehelderd waarom Saboerow er politiek zoveel slechter is afgekomen dan zijn collega Perwoechin. Eerstgenoemde deelt met Malenkow het lot van de verbanning naar een uithoek van de Sowjet-Unie. Daarentegen fungeert Perwoechin sinds maart 1958 als Sowjet-ambassadeur in de Duitse Democratische Republiek, een diplomatiek belangrijke post.

Wat Sjepilow aangaat, daar liggen de zaken onduidelijk. Hij werd tot 1957 door Chroestsjow sterk naar voren geschoven als een vertrouwd medewerker. Uit bijzonderheden over zijn houding tijdens de buitengewo-

ne presidiumzitting van midden juni 1957 valt af te leiden, dat Sjepilow destijds overliep naar de toenmalige meerderheid, die heeft geprobeerd Chroestsjow aan de kant te zetten. De eerste partijsecretaris gaf na het uitschakelen van de anti-partijgroep verschillende malen uiting aan zijn verontwaardiging over het verraad van Sjepilow en aan zijn minachting voor deze overloper. Het is juist daarom opvallend, dat Chroestsjow t.a.v. de leden der anti-partijgroep volhardt in het gebruik van de bekende toevoeging "Sjepilow, die zich bij hen aansloot". Op het voorlaatste en op het XXIIste partijcongres hebben enige gedelegeerden de juistheid van deze formulering bestreden. Zij houden staande dat Sjepilow reeds vóór juni 1957 politiek dubbel spel heeft gespeeld en zodoende al in een vroeg stadium nauw betrokken moet zijn geweest bij de partijvijandige activiteiten.

De leden van de anti-partijgroep - ditmaal in de aanvankelijke formatie van acht - maken geen deel meer uit van het centraal comité. Molotow, Kaganowitsj en Malenkow zouden zelfs onlangs als gewoon partijlid geroyeerd zijn door hun partijafdelingen. Daartegen staat op grond van de statuten beroep open.

Reacties van andere communistische partijen

De vertegenwoordigers van de buitenlandse communistische partijen onthielden zich op het congres in Moskou van enige openlijke stellingname ten aanzien van de kwestie der anti-partijgroep. Eerst bij het uitbrengen van hun verslag over het congres aan de eigen partij is ook hierop gereageerd. De aandacht trokken vooral enkele uitlatingen van Oostduitse en Italiaanse communistische leiders. Zo zouden er, volgens Walter Ulbricht, verraderlijke betrekkingen in 1953 hebben bestaan tussen Beria/Malenkow enerzijds en de later uit de SED gestoten partijvijandige groep van Zaisser/Herrnstadt/Schirdewan anderzijds. Deze complotteurs trachtten, naar Ulbricht thans verzekerde, met het Westen tot een accoord te komen, waarbij Oost-Duitsland met zijn "socialistische verworvenheden" aan de "imperialisten" zou worden prijs gegeven.

Togliatti sprak voor het centraal comité van de PCI, de Italiaanse CP, over zijn bevindingen in Moskou. Daarbij kwam het tot kritische reacties naar aanleiding van de problemen der destalinisatie annex het optreden tegen de anti-partijgroep. Zo werd in het centraal comité van de PCI gewezen op de noodzaak om het onderzoek naar de mis-

dadene, gepleegd onder het bewind van Stalin, niet te beperken tot de anti-partijgroep doch uit te strekken tot het optreden van al diens "naaste medewerkers". (Dus Chroestsjow c.s. inbegrepen.)

Later werd bekend dat Longo, de plaatsvervangend algemeen secretaris van de PCI, voor het plegen van nader overleg met de CPSU naar de Sowjet-Unie was vertrokken.

In zijn verslag aan het partijbestuur van de CPN volstond de algemeen secretaris Paul de Groot ermede zich solidair te verklaren met de besluiten van het XXIste CPSU-congres aangaande de activiteiten van de anti-partijgroep. Hij sprak daarbij van interne zaken, die de partij van de Sowjet-Unie in eigen rijen moet uitvechten. "Ons interesseert alleen de algemene strekking daarvan", aldus De Groot.

De vlakke wijze, waarop de CPN-leider een kwestie als deze heeft afgedaan, zou erop kunnen duiden, dat hij met de gang van zaken in de Sowjet-Unie bepaald niet van ganser harte instemt.

H O O F D S T U K I I

ACTIVITEITEN VAN DE COMMUNISTISCHE PARTIJ VAN NEDERLAND

De partijlijn: vreedzame coëxistentie en neutraliteit

Evenals in 1960 was ook de algemene politieke lijn van de CPN in het afgelopen jaar in beginsel gebaseerd op het thema van de vreedzame coëxistentie.

Een belangrijk facet van deze these, dat ook door de CPN in de praktijk kon worden uitgewerkt, was de communistische propaganda voor de "atoomneutraliteit" van Nederland.

Vreedzame coëxistentie impliceert voor de communisten immers ook, dat zij voortgaan met hun pogingen het westerse kapitalisme te "desintegreren", te ondermijnen, o.m. daar waar dit zich in instellingen als de NAVO manifesteert.

In dit licht moet de communistische propaganda voor een neutraal en atoomvrij Nederland worden gezien: deze leuze was in het afgelopen jaar het uitgangspunt van de "agitprop" der CPN. Het Pinkstercongres van de CPN en verschillende partijbestuurszittingen droegen hiervan het stempel.

Het onderwerp "neutraliteit" maakte ook nog onderdeel uit van het interview, dat De Groot in de zomer van 1961 toestond aan een journalist van het Algemeen Handelsblad. Daarbij is overigens wel gebleken, dat de CPN met haar stellingname voor een neutraal en atoomvrij Nederland niet bedoelt zelf neutraal te zullen zijn, indien ooit een gewapend conflict tussen Oost en West mocht uitbreken. Dan zal de thans zo "Hollands" lijkende CPN zonder twijfel haar rol als paard van Troje pogen te vervullen.

Agitatie

Bijzondere aandacht besteedde de CPN in haar agitatie aan de politieke ontwikkelingen rond de kwestie Berlijn. De partijbestuurszitting van 19 en 20 augustus 1961 plaatste de CPN-agitatie op dit punt in het centrum van de communistische belangstelling. Het partijbestuur achtte de vrede in Europa bedreigd door het uitdagende optreden van de West-Duitse "revanchisten". Eerst dood door, nu dood voor Duitse generaals? Neen, aldus een partijmanifest in deze dagen.

Stellig als ondersteuningsactie in de algemene agitatie rond Berlijn en Bonn moet de in september tot nieuw leven gekomen hetze tegen de "Hinag" worden gezien. "De Waarheid" blijkt over het doen en laten van deze stichting en haar leiders steeds bijzonder goed geïnformeerd te zijn.

Ook de "Waarheid"-publiciteit inzake de affaire Kistemaker droeg in velerlei opzicht de merktekenen van de communistische afkeer van het regiem in Bonn.

Nieuw-Guinea

Recenter, actueler en in het licht van de Nederlandse politieke verhoudingen ook gewichtiger is de activiteit, welke de partij sedert kort ontplooit rond het vraagstuk Nieuw-Guinea.

Weliswaar eiste De Groot reeds tijdens het Pinkstercongres van de partij de aandacht voor dit probleem op, doch een zeer bijzonder cachet kreeg de CPN-propaganda inzake "West Irian" eerst door de gemeenschappelijke verklaring van CPN en PKI terzake, in Moskou tijdens het jongste CPSU-congres tot stand gekomen. Blijkens deze verklaring, op 15 november in "De Waarheid" en in het Indonesische partijblad gelijktijdig gepubliceerd, verplicht de CPN zich in geval van een gewapend conflict Indonesië en de PKI elke denkbare steun te geven. Hiermede werd een nieuw offensief van de partij en haar hulporganisaties tegen het Nieuw-Guineabeleid van het kabinet-De Quay ingeluid.

Een landelijke meeting van communistische haven- en transportarbeiders op 25 november in Amsterdam resulteerde in een manifest, waarin deze arbeiders, alsmede zeelieden en luchtvaartpersoneel in navolging van de CPN-PKI verklaring worden herinnerd aan de acties tegen de troepen- en wapentransporten naar Indonesië in de jaren 1947 en '48. De arbeiders worden in het manifest opgeroepen aan hun bezorgdheid over de politieke situatie rond de Nieuw-Guinea kwestie uiting te geven "door middel van telegrammen en korte stakingsacties".

Van CPN-zijde moge dan gewezen worden op de analogie tussen de huidige situatie en die van de jaren 1947 en '48, in verschillende opzichten gaat een dergelijke vergelijking toch mank.

Zo heeft het actievermogen van de communisten in Nederland met de jaren een wijziging in hun nadeel ondergaan. Sorteerdien bijvoorbeeld de pogingen om de haven- en transportarbeiders in actie te brengen tegen de troepen- en wapentransporten in de eerder vermelde periode al weinig

effect, de laatste jaren heeft de CPN, mede door haar beleid ten aanzien van de communistische vakbeweging, meer en meer haar prestatievermogen zien verminderen om de arbeiders voor enige actie van belang te mobiliseren.

De mogelijkheid blijft evenwel bestaan dat de CPN, bij het organiseren van acties tegen troepentransporten, zal trachten aan de politieke motieven sociale eisen te verbinden. Nu alomc.a.o.-vernieuwingen voor de deur staan, doet zich hiertoe althans een gunstige gelegenheid voor. Door verbetering van de materiele positie in het vooruitzicht te stellen, denkt de CPN-leiding de arbeiders wellicht gemakkelijker in beweging te kunnen brengen voor een politiek doel als het onderhavige. Waar in het genoemde manifest gesproken wordt over acties onder het luchtvaartpersoneel, c.q. op de vliegvelden, dient te worden opgemerkt dat de actie radius der partij hier vrijwel nihil is. Op invloed van ook maar enige betekenis kunnen de communisten in dit domein immers niet hogen. Ook onder de zeelieden heeft de CPN slechts een zeer geringe aanhang.

De communisten trachten ook buiten de eigen kring medestanders voor hun politiek te vinden. Dit blijkt o.m. uit de brief van het dagelijks bestuur van de CPN op 14 december 1961 toegezonden aan de besturen van de PvdA en het NVV. Dit epistel behelst de oproep op korte termijn massale manifestaties te beleggen ten gunste van onderhandelingen met Indonesië.

Blijkbaar ingenomen met dit CPN-besluit maakte de "Prawda" er kort daarna gewag van. Wellicht mede onder invloed van deze reactie besloot het partijbestuur in zijn zitting van 16 en 17 december de PSP een soortgelijke brief te doen toekomen.

Verhouding tot andere organisaties

Wellicht wil De Groot met deze poging om tot eenheid van actie met anders georiënteerde politieke groeperingen te komen tevens enigermate doen vergeten hoe "sectarisch" het onder zijn leiding ontplooid partijbeleid ook in het afgelopen jaar weer is geweest.

Had de bereidheid van de CPN-leiding om af te zien van een afzonderlijke kranslegging bij de herdenking van de februaristaking in Amsterdam begin 1961 de indruk kunnen wekken dat De Groot in dit opzicht zijn leven wilde beteren, uit de wijze waarop de CPN-leiding meende de rond Pasen door pacifisten georganiseerde anti-atoombom-mars te moeten saboteren bleek reeds het tegendeel. Hetzelfde geldt voor de manier waarop

men te keer ging tegen de onder auspiciën van de SWP in april gehouden Amsterdamse meeting contra-Eichmann. Beducht voor "ideologische concessies" toonde De Groot hier opnieuw zijn tegenzin om zich in dergelijke gevallen met "bourgeois-pacifisten" als die van de PSP en met "renegaten" als die van de SWP te encaanilleren.

De negatieve houding van de CPN tegenover deze beide organisaties, eens temeer een symptoom van het feitelijke isolationisme der CPN, werd stellig mede voor een deel ingegeven door Paul de Groot's vrees voor samenwerking tussen SWP en PSP bij de komende Staten- en Gemeenteraadsverkiezingen.

Het succes van de partij van de dissidente communist Aksel Larsen bij de Deense parlementsverkiezingen van november 1960 bleek voor de Nederlandse partijleiding in dit opzicht sombere perspectieven te openen. De Groot zond de organisatiesecretaris Henk Hoekstra in maart zelfs naar Kopenhagen om zich te laten informeren over de achtergrond van dit drama. Het is niet bekend of hij veel wijzer van deze reis is teruggekomen. De felheid waarmee "De Waarheid" in een gestadig crescendo tegen de SWP ging ageren doet echter vermoeden, dat de partijleiding een remedie zoekt tegen eventueel grotere invloed van "het genootschap Wagenaar-Gortzak", waarmede in "De Waarheid" van 7 september de SWP werd aangeduid.

In het nieuwe CPSU-programma moge dan geschreven staan, dat alle organisaties en partijen alsmede alle neutralistische en pacifistische bewegingen, die optreden voor de vrede en die normale betrekkingen tussen de landen voorstaan, begrip zullen vinden bij de Sowjet-Unie, "Paultje Isolement" denkt daar anders over, aldus werd in het SWP-orgaan "De Brug" van 25 november 1961 nog eens opgemerkt. Het blad verwees daarbij naar de politiek van de CPN-leiding ten aanzien van de Nederlandse Vredesraad. (Zie hoofdstuk III)

Interne situatie

Kenmerkend voor de interne partijverhoudingen is nog steeds een geest van lauwheid, die niet alleen de lagere regionen van de CPN beheerst maar ook verlamd werkt op het kader. Alle goede voornemens, kritiek en zelfkritiek, disciplinaire maatregelen en regelrechte partijopdrachten ten spijt, blijft een grote meerderheid van de CPN-ers in gebreke wanneer het erop aan komt de partijleuzen tot werkelijkheid te maken en de van hoger hand opgelegde taken te vervullen. Ledenvergaderingen worden

over het algemeen slecht bezocht, Voor scholing bestaat eveneens matige belangstelling en de colportage. De ledenwerving en het winnen van abonnee's - kortom het gehele partijwerk - komt voor rekening van telkens weer dezelfde kleine groepen actieve communisten.

De oorzaken van deze lauwheid zijn velerlei. Het huidige maatschappelijke klimaat is van dien aard dat het voor communisten zo belangrijke strijdelement er vreemd aan is. In discussies over het gebrek aan activiteit valt nog wel eens het woord "televisie" - het fenomeen dat enerzijds een groot aantal partijgenoten aan huis bindt en anderzijds de mogelijkheden voor een gesprek met andersdenkenden in de avonduren vermindert en de deuren gesloten houdt voor colporteurs.

Een andere belangrijke oorzaak is gelegen in het feit dat een groot deel van de Nederlandse communisten kennelijk de ontwikkelingen in het internationale vlak moeilijk kan verwerken. Vaak schrikken zij daarom terug voor een politiek gesprek met andersdenkenden. Zij zijn geneigd de zaken maar op hun beloop te laten en af te wachten wat de toekomst zal leren, in de overtuiging dat het werk van een handvol communisten toch van geen betekenis is in het grote wereldgebeuren.

In dit verband spelen vooral kwesties een rol, die in de afgelopen tijd het communistische kamp in beroering hebben gebracht - de hervatting van de atoombomproeven door de Sowjet-Unie, de conflicten binnen de CPSU en binnen het communistische statenblok alsmede de kwestie van de destalinisatie. In ledenvergaderingen en scholingsbijeenkomsten uitte men, naar gelang van de gemoedsgesteldheid, zijn verontwaardiging of twijfel aangaande de houding van Moskou in deze kwesties. Zelfs enkele partijbestuurders en districtskaderleden toonden zich door de gebeurtenissen geschokt. Gebrek aan inzicht in politieke verhoudingen en ideologische problemen werkt een zekere onverschilligheid en terughoudendheid in de hand.

De CPN is hiermede in een vicieuze cirkel geraakt. Door gebrek aan scholing is men niet meer in staat het verloop van de gebeurtenissen te beoordelen en komt men ertoe - mede door het eerder gesignaleerde tekort aan strijdvaardigheid - een passieve houding aan te nemen. Dit nietsdoen leidt er echter toe dat de belangstelling voor studie en scholing nog verder vermindert. Het gevolg is dat het ideologische niveau van de partij daalt en haar politieke kracht afneemt. Een ander gevolg is dat de opbouw van het partijkader achterblijft bij de behoeften, zodat ook de activering van bovenaf te wensen overlaat en de scholing vaak op gebrekkige wijze wordt gegeven.

Invloed

Het behoeft geen verwondering te wekken, dat De Groot's sectarisch beleid de partij in een isolement dringt, dat de leiding eigenlijk al-lerminst verlangt. Herhaaldelijk weerklinkt het parool "contact met de massa". Het leggen van contact moet in eerste instantie aan de basis van de partij plaats vinden. De machteloosheid, waartoe de "proletarische" aanhang der CPN in dit opzicht gedoemd lijkt, treedt wellicht het duidelijkt aan den dag bij de steeds weer strandende intradepolitiek tegenover het NVV. De partijleiding blijft in dit verband toch van succes- sen gewagen, waarbij kennelijk de wens de vader van de gedachte is.

De partij moge dan al voorts, met inschakeling van haar bedrijfs- groepen, actie voeren voor lotsverbetering van de arbeiders, ook een appél tot eenheid van actie op de politiek andersgeoriënteerde arbeiders in de bedrijven vindt over het algemeen maar weinig weerklank.

Een bijzonder terrein, waar het tekort van de CPN zich duidelijk toont, is wel dat van het agrarische werk. Weliswaar werpt de partij zich in haar program op als verdedigster van de belangen der kleine boeren en landarbeiders. Tot actie van enige betekenis is het echter nooit gekomen. Bovendien blijkt het de partijleiding te hinderen, dat niet de CPN, maar wel een boerenleider als Koekoek bepaalde ontevreden landbouwers tot actie weet te bewegen.

Op de partijbestuurszitting van 16 en 17 december, waar werd ge- rapporteerd over het agrarische werk, is dan ook besloten maatregelen te bestuderen, die tot verbetering van de activiteit der CPN op dit terrein kunnen leiden. Gezien het naderende tijdstip van de eerstvol- gende verkiezingen is men hiermee wel wat laat.

Zo, in menig opzicht geïsoleerd, gaat de partij dan de aanstaande verkiezingen tegemoet. De partijcandidaten zijn al bekend, doch dit neemt niet weg dat de propaganda-actie nog maar nauwelijks uit de wind- selen is gekomen.

Tot overmaat van ramp moet deze worden gevoerd op een moment dat de CPN meer dan ooit lijdt aan "kaderverkalking" en gebukt gaat onder een gebrek aan goed geschoolde medewerkers.

Daarenboven moeten de partijpropagandisten het nog altijd stellen zonder definitief beginselprogram. Aanvankelijk had dit op het 20e CPN-congres zijn vaste vorm moeten krijgen, doch bij nader inzien vond de partijleiding het raadzaam een beslissing hierover uit te stellen

tot na het XXIIste CPSU-congres, dat o.a. een nieuw partijprogram aan-
 vaarde. Als tegenwerkende factor bij de partijpropaganda voor de komende
 verkiezingen moeten verder de openlijke onthullingen over Stalin c.s.
 op het jongste Moskouse congres worden genoemd. Ook het machtsvertoon
 van de Sowjet-Unie met haar 50 megatonbom alsmede de hervatting van
 haar atoombomproeven in het algemeen, zijn feiten, die ertoe zullen
 bijdragen dat de CPN een kritisch gestemd electoraat tegenover zich
 zal vinden.

Zo er echter al verder stemmenverlies voor de CPN uit zou kunnen
 voortvloeien, dan kan dit - gezien de "minimum-positie" van de partij
 op dit moment - nog maar nauwelijks ingrijpend zijn.

Internationaal contact

De voornaamste communistische bijeenkomsten in het buitenland,
 waar de CPN zich in 1961 vertegenwoordigen liet, waren de volgende:

<u>Maand</u>	<u>Bijeenkomst</u>	<u>Plaats</u>	<u>Afgevaardigde</u>
april	27e Congres Britse CP	Londen	Piet Bakker
mei	16e Congres Franse CP	St. Denis (S. en C.)	Marcus Bakker
september	4e Congres Noord- Koreaanse CP	Pyong-Yang	Annie Averink Gerard Pothoven
september	Europese communistische conferentie inzake het Duitse vraagstuk	Oost-Berlijn	Marcus Bakker
oktober	22e CPSU-congres	Moskou	Paul de Groot Henk Hoekstra
oktober	jaarlijkse conferentie redactie VVS	Praag	Piet Clerkx

Evenals in 1960 het geval was, toonde de CPN-leiding ook in het
 nu afgelopen jaar weer veel belangstelling voor de gang van zaken in
 de Britse partij en vakbeweging. Dit kwam niet alleen tot uitdrukking
 in de afvaardiging van het partijbestuurslid Piet Bakker naar het Britse
 Partijcongres, maar bijvoorbeeld ook in de omvangrijke Waarheid-reportage
 over het congres van de Britsche vakbeweging, het TUC.

Het 20e CPN-congres in mei werd bijgewoond door vertegenwoordi-
 gers van resp. de Belgische, Franse, Deense en Britse CP.

Gewoontegetrouw bracht een aantal partijbestuurders, zoals Baruch,
 Verheij, Haks, Jaap Wolff en De Groot, in gezelschap van de respectieve

echtgenoten, de zomervacantie door in de Sowjet-Unie. Anderen bezochten met dit oogmerk landen als Roemenië, Hongarije en Tsjecho-Slowakije.

In juli en augustus 1961 keerden vier partijgenoten terug van de Hogere Partijschool te Moskou. In september zouden vijf anderen naar Moskou vertrekken voor het volgen van de cursus 1961/1962. Deze uitzending ging echter niet door in verband met het feit dat de gegadigden niet gemist konden worden bij de campagnes ter voorbereiding van de Staten- en Raadsverkiezingen in 1962.

Orde op zaken

Het voor de CPN politiek betrekkelijk rustige jaar 1961 gaf de partij gelegenheid om in haar instellingen zoveel mogelijk orde op zaken te stellen en het partijapparaat klaar te maken voor de verkiezingen van 1962. Harry Verheij verstevigde de greep op de partijbedrijven door met de directeuren ervan regelmatig in vergadering de problemen te bespreken.

De exploitatiemogelijkheden van het partijgebouw "Felix Meritis" werden door de actieve beheerder Nico Luijck nader onderzocht. Het gebouw werd verder gerestaureerd (vrijwilligers schilderden o.a. de voorgevel); er werd een leeszal ingericht met "progressieve" lectuur; douches werden aangelegd bij de sportzaal en tenslotte werd het restaurant beter geoutilleerd en als lid ingeschreven van de plaatselijke VVV.

Het persapparaat werd opnieuw bekeken. In de persoon van Willem van 't Schip vond de leiding een nieuwe chef voor het winnen van abonné's op het dagblad "De Waarheid". Gerard Pothoven zag zich naar Moskou uitgezonden als Waarheid-correspondent. Deze post was bijna twee jaar vacant. De krant zelf werd met enkele pagina's uitgebreid. Er kwam een "weekend"-editie. Met ingang van 1 oktober steeg de prijs met 5 cent per week.

Ook bij het gezinsweekblad "Uilenspiegel" vonden wijzigingen plaats (ander formaat, andere inhoud, dikker, 5 cent duurder). De voormalige Moskouse correspondent van "De Waarheid", Jan van Wieringen, is de nieuwe hoofdredacteur. Zijn voorganger bij "Uilenspiegel", Peter Boezeman, kreeg de leiding van de partijdrukkerij Dijkman & Co, een post door reorganisatie vrijgekomen.

Ondanks alle werfactiviteit voor abonné's op het partijdagblad is van vooruitgang weinig te bespeuren. De oplage bedraagt nog steeds rond

de 28.000 exemplaren. Met het ideologisch maandblad van de CPN "Politiek & Cultuur" is het wat de abonné-worving betreft heel wat beter gegaan. Er werden circa 450 nieuwe abonné's ingeschreven, zodat de oplage is opgelopen tot ongeveer 2.900 exemplaren.

Met het maandblad "Vraagstukken van Vrede en Socialisme" gaat het de laatste tijd in dalende lijn. Evenals de voormalige Koninformkrant is dit een periodiek, dat niet veel lezers trekt. De oplage van de Nederlandse editie van dit maandblad bedraagt naar schatting 1100 exemplaren.

De partijinstellingen

De partijbedrijven van de CPN hebben zich onder invloed van de gunstige conjunctuur gedurende 1961 nog verder kunnen ontplooiën. De omzetten van de partijboekhandel en uitgeverij Pegasus namen toe. De Handelsonderneming De Tjalk, een dochterfirma van Pegasus, boekte vergeleken met 1960 zelfs een zeer goed resultaat. De orderportefeuille van de beide partijdrukkerijen was eveneens goed gevuld. Alleen de personeelsvoorziening baarde veel zorgen. De betere lonen van het vrije, commercieel georiënteerde bedrijfsleven waren voor vele ook idöel ingestelde werknemers van de CPN dikwijls een aanleiding tot het nemen van ontslag. Zo zegden bijvoorbeeld zowel de boekhouder van "De Waarheid" als die van Pegasus de dienst op om elders beter betaald aan de slag te gaan. De moeilijkheden in de personeelsvoorziening bij drukkerij Heiermann & Co waren zó groot, dat er heel wat partijdrukwerk van Pegasus elders - bij "bourgeois" drukkerijen - moest worden uitbesteed.

Het personeelsvraagstuk is voor de CPN in tijden van hoogconjunctuur des te klemmender door de toegepaste salariering van de medewerkers. De partij vraagt n.l. van zijn functionarissen genoeg te nemen met een beloning gelijk aan het gemiddelde loon van een geschoold arbeider. Momenteel is dit bepaald op ongeveer f 95,-- per week. Hierbij wordt vrijwel geen onderscheid gemaakt naar de functie, die men in de partij bekleedt. Het is dan ook heel gewoon dat bijvoorbeeld de directeur van een partijbedrijf evenveel verdient als een knecht in de expeditie. Deze gang van zaken wordt "onder ons" door de leidinggevende personen nogal eens becritisëerd, al klinkt dit gemor niet naar buiten door.

De instandhouding van de CPN werd o.a. gefinancierd uit de opbrengsten van de jaarlijkse geldinzameling voor het zgn. Donatiefonds. Naar ruwe schatting ontving het partijbestuur hiër uit in de loop van 1961 een bedrag van ongeveer f 115.000,--. Bij de lopende donatie-actie

moet in verband met de verkiezingen van 1962 getracht worden een bedrag van f 175.000,-- bijeen te brengen.

Behalve de inkomsten uit het Donatiefonds ondervond de CPN dit jaar in belangrijke mate financiële steun van de winstgevende partijbedrijven Pegasus en Dijkman.

H O O F D S T U K I I I

ACTIVITEITEN VAN DE COMMUNISTISCHE HULPORGANISATIES

De "mantels" in 1961

Inleiding

De communistische mantelorganisaties zongen in 1961, traditiegetrouw, een meerstemmig refrein op alle door de Sowjet-Unie aangeheven vredesliederen. In ons land bracht de Nederlandse Vredesraad echter een zo gebarsten geluid voort, dat het partijbestuur der CPN na rijp beraad besloot om deze mantelorganisatie maar geheel terzijde te schuiven. In het begin van 1962 zal een nieuwe vredesbeweging optreden, waarvan kan worden verwacht, dat zij Moskou's "vredespolitiek" vaardiger zal ondersteunen.

De strijd voor de vrede

De "vredestaak", die voor het jaar 1961 was gesteld, werd duidelijk omschreven in de Verklaring van Moskou van december 1960 der 81 communistische- en arbeiderspartijen. In het derde hoofdstuk wordt de strijd voor de vrede een taak van de eerste orde genoemd. Om zich daarvan goed te kwijten wordt de vorming van een zo breed mogelijk eenheidsfront voorgeschreven. Gemeenlijk treden de communistische mantelorganisaties daarbij in het geweer. In 1961 kwam het er in het bijzonder op aan de dreiging van een atoomoorlog propagandistisch uit te buiten en actie te voeren tegen buitenlandse militaire bases - in de westelijke wereld wel te verstaan.

In het bulletin van de Wereldvredesraad van januari 1961 viel al direct de neerslag te vinden van de Verklaring van Moskou. Onder de kop "1961 - een grote gezamenlijke wereldvredescampagne" gaf de fungerend voorzitter van de WVR, prof. J.D. Bernal, in een artikel uitdrukking aan de belangstelling van de raad voor de activiteiten van andere vredesorganisaties. In hetzelfde nummer was een verklaring opgenomen van een aantal Westduitse leden van de WVR, die er bij de Duitse vredesstrijders op aandrongen zich te keren tegen atoombewapening van het Westduitse leger.

In de eerste rede, die Paul de Groot in 1961 uitsprak voor het

partijbestuur, werd onderstreept, dat de CPN zou worden ingezet in de strijd voor een neutraal en atoomvrij Nederland.

De Nederlandse Vredesraad (NVR) liet het er intussen lelijk bij zitten, ofschoon juist dit orgaan in de strijd voor de vrede een voorbeeld behoorde te zijn voor de andere communistische mantelorganisaties. De NVR bleek verscheurd te zijn door innerlijke tegenstellingen. Als gevolg daarvan werd ook nagenoeg geen aandacht besteed aan de zitting van de Wereldvredesraad in New Delhi van eind maart 1961. De NVR zond daarheen, mede in verband met de hoge reiskosten, geen delegatie.

De zitting van de Wereldvredesraad in New Delhi, bijgewoond door een opvallend groot aantal gedelegeerden uit Aziatische, Afrikaanse en Latijns-Amerikaanse landen, stond in het teken van hetgeen over "de nationale bevrijdingsbeweging" in hoofdstuk IV van de Verklaring van Moskou is gesteld. De WVR plaatste een groot offensief tegen het kolonialisme primair; de vreedzame coëxistentie kwam op de tweede plaats. In een resolutie werd vastgelegd, dat zonder de afschaffing van het kolonialisme geen duurzame vrede mogelijk is.

Kort voor Pasen kwam het in de Nederlandse Vredesraad tot een al eerder verwachte uitbarsting. Reeds lang morde een aantal der niet-communistische leden tegen de manier waarop de communisten in de raad telkens weer de wet probeerden te stellen. Ditmaal rezen er meningsverschillen over de vraag welk standpunt de NVR zou innemen ten aanzien van de demonstratieve vredesmars, die het pacifistische "Comité 1961 voor de Vrede" voor de Tweede Paasdag had uitgeschreven. De communistische leden van de raad stonden er afwijzend tegenover, zogenaamd omdat het Comité 1961 had nagelaten de NVR in het vooroverleg te betrekken, doch in werkelijkheid omdat in het Comité enkele PSP-ers en SWP-ers zitting hadden. De NVR besloot zich van de Paasmars te distancieren, een tactisch succesje voor de communistische fractie daarin.

Tot grote woede van de niet-communistische voorzitter Van Dobben verscheen nadien in het NVR-blad "Vrede", naast een berichtje van twee regels over de Paasmars, een groot artikel van de hand van de communist Homma. Hij trok daarin heftig van leer tegen de PSP-er Ds. van der Veen, lid van de Tweede Kamer. Op dezelfde pagina prijkte een uitvoerig artikel over de komende Pinkstertocht, die een mantelcomité van het communistische jeugdverbond voorbereidde.

Van Dobben trad spoedig daarop af als voorzitter van de Nederlandse Vredesraad, doch bleef aan als lid. De controverse in de NVR tussen communisten en niet-communisten duurde onverminderd voort.

Het partijbestuur van de CPN gaf de communistische fractie opdracht het conflict voorlopig te bevriezen, uit beduchtheid dat de NVR in opspraak zou komen door het "en bloc" uittreden van een aantal niet-communisten.

Met de activiteit van de Vredesraad was het sindsdien praktisch gedaan. Wel reisde het pro-communistische raadslid mevr. Minnaert-Coe-lingh eind augustus naar Oost-Berlijn. Zij werd vergezeld door Piet Bakker, de secretaris van het Centrum voor eenheid en klassenstrijd - geen lid overigens van de NVR. Vredesdelegaties uit verschillende landen voerden aldaar besprekingen over de situatie ontstaan door de toe- genomen spanningen om Berlijn.

Het Presidium van de Wereldvredesraad kwam eind september in Warschau bijeen ter bespreking van de Berlijnse kwestie en besloot tot bijeenroe- ping van de voltallige WVR in de tweede helft van november in Stockholm.

Het partijbestuur van de CPN had medio augustus zijn standpunt be- paald, dat er niet veel anders opzat dan over te gaan tot liquidatie van de Nederlandse Vredesraad. Omdat het communistische vredeswerk in Nederland intussen voortgang moest vinden - o.m. in verband met de kwestie- Berlijn - besloot de CPN zelf het initiatief te nemen tot het mobilise- ren van de massa door een nieuwe krachtige vredescampagne. In opdracht van het partijbestuur werd in Amsterdam een initiatief-comité gevormd voor een "vredesconferentie". Bijkans alle 21 initiatiefnemers bleken lid te zijn van de CPN en een of meer van haar mantelorganisaties. Op deze medio oktober gehouden "vredesconferentie" werd aangekondigd, dat het initiatiefcomité in het vervolg zou optreden als "Actie-comité voor de vrede", blijkbaar een eerste stap op weg naar een nieuwe commu- nistische vredesbeweging.

De communistische agitatie tegen de westelijke militaire defensie, tegen de opslag van Amerikaanse atoomkoppen e.d. hield aan.

Intussen kwamen de berichten los over de megaton-bommen en de her- vating van de Russische kernproeven. De acute vraag rees hoe de "vredes- beweging" daarmee aan moest. Sommige communisten en meelopers oordeel- den het raadzaam over de Sowjet-Russische experimenten in het openbaar in alle talen te zwijgen. Anderen achtten zich geroepen de hervatting van de kernproeven goed te praten. Prof. Bernal (WVR) publiceerde eind augustus een verklaring, waarin stond, dat "de vredelievende mensen in de gehele wereld het ten zeerste betreuren, dat de regering der Sowjet- Unie, zij het dan ook tegen haar zin, zich genoodzaakt heeft gezien de kernproeven te hervatten. Dit besluit," aldus prof. Bernal, "is het

resultaat van herhaalde pogingen van één kant om politieke voorstellen, waarover men kan onderhandelen, met dreigementen te beantwoorden".

De Nederlandse Vredesraad onthield zich van enige stellingname en het bestuurslid Prof. dr. M.G.J. Minnaert verklaarde desgevraagd in een interview met de "Haagse Post", dat de NVR haar standpunt nog niet had bepaald.

In een bijzonder moeilijke situatie geraakten een tweetal Sowjet-Russische leden van het Presidium van de Wereldvredesraad, Ilja Ehrenburg en Aleksander Korneitsjoek, die in september te Londen deelnamen aan een internationale conferentie voor ontwapening en vermindering van de internationale spanning. Zij konden er moeilijk onderuit zich accoord te verklaren met een resolutie, waarin de Sowjet-Russische kernproeven werden "betreurd"(werden "veroordeeld" stond er oorspronkelijk).

Het algemeen bestuur van de Nederlandse Vredesraad liet zich er in oktober 1961 door mevrouw Minnaert-Coelingh van overtuigen, dat het zin zou hebben tegen november een "uitgebreide raadszitting" uit te schrijven. Voor deze bijeenkomst werden tevens uitgenodigd de leden van het nieuwe Actiecomité voor de vrede (CPN) en van het Comité protestfietstocht Volkel (ANJV). Voorts werden leden van plaatselijke vredescomités en bedrijfsvredescomités opgeroepen, die in opdracht van het partijbestuur der CPN speciaal voor deze gelegenheid werden opgericht.

Mevrouw Minnaert-Coelingh - die in de vredesbeweging haar sporen heeft verdiend door te allen tijde de communisten in de kaart te spelen - stelde in deze "uitgebreide raadszitting" de passiviteit van de NVR aan de kaak, constateerde dat het contact met de massa was verloren en stelde voor een "nationaal vredescongres" bijeen te roepen voor het oprichten van een nieuwe vredesbeweging. De voorstellen van mevrouw Minnaert - die werden gesteund door de communisten - zouden volgens enkele andere leden van de NVR niet tot de gewenste verbreding, doch slechts tot volledig isolement van de vredesbeweging leiden. Zij zegden verdere medewerking op. (De "nationale vredesconferentie" zal op 27 januari in Amsterdam worden gehouden.)

Activiteiten van de jeugd-, vrouwen- en verzetsorganisaties

Het Algemeen Nederlands Jeugdverbond begon het jaar 1961 met een nieuw hoofdbestuur en een nieuwe voorzitter, Bart Schmidt. Zijn voorganger Joop Wolff was acht jaar in functie geweest en ging zich geheel wijden aan partijwerk.

Het ANJV deed in het afgelopen jaar weer van zich spreken door het organiseren van een aantal protestacties. In februari werd in Amsterdam en Rotterdam geprotesteerd tegen de moord op Loemoemba. De Wereldjeugddag tegen het kolonialisme, in april gehouden, stond in het teken van de invasie op Cuba. Met Pinksteren werd, met behulp van een speciaal voor deze gelegenheid opgericht comité, een protest-fietstocht Volkel-Soesterberg-Amsterdam georganiseerd, gericht tegen de opslag van atoomwapens.

Eind juli - begin augustus namen de ANJV-hoofdbestuurders Roel Walraven en André de Leeuw deel aan het wereldjeugdforum in Moskou, georganiseerd door de Sowjet- Russische jeugdorganisatie. Samen met vertegenwoordigers van de Indonesische federatie van jeugdorganisaties stelden zij daar een verklaring op, waarin de jeugd van Indonesië en Nederland werd opgeroepen een gewapend conflict om Nieuw-Guinea te voorkomen.

Roel Walraven nam, ditmaal in gezelschap van Jan de Boo, ook deel aan de Europese Jeugdconferentie, die eind september - begin oktober onder auspiciën van de Wereldfederatie van Democratische Jeugd en de Internationale Unie van Studenten in Oost-Berlijn werd belegd en waar werd beraadslaagd over acties van communistische jongeren inzake Berlijn.

In Nederland was het ANJV intussen in actie gekomen tegen het besluit van de regering om de diensttijd met twee maanden te verlengen. Het verbond ageerde voorts tegen de legering van Nederlandse troepen in West-Duitsland. De actie tegen de uitzending van troepen naar Nieuw-Guinea, die in de zomermaanden was gevoerd, kwam daardoor op het tweede plan. In Amsterdam en Rotterdam organiseerden ANJV en Nederlandse Vrouwenbeweging gezamenlijk openbare protestbijeenkomsten.

De NVB zette in 1961 hulpacties op touw voor Algerijnse kinderen en voor de politieke gevangenen in Spanje. Daarnaast keerde zij zich tegen de opslag van kernwapens en de uitzending van troepen naar Nieuw-Guinea en West-Duitsland.

De Internationale Vrouwenfederatie belegde begin oktober een raadszitting in Boedapest om overleg te plegen over de kwestie-Berlijn. De NVB werd vertegenwoordigd door Heiltje de Vos-Krul.

Op uitnodiging van de Oostduitse vrouwenorganisatie kwam medio november in Oost-Berlijn een conferentie van Europese vrouwen bijeen om onder auspiciën van de IDVF, de Internationale Democratische Vrouwen Federatie, te beraadslagen over de Duitse kwestie. Ook deze conferentie diende ter propagering van de Sowjet-Russische eis tot het sluiten

H O O F D S T U K I V

COMMUNISTISCHE ACTIVITEITEN IN HET BEDRIJFSLEVEN

Huidige positie van de communistische vakbeweging

De internationale communistische vakbeweging houdt zich voortdurend intensief bezig met wat ze zelf het probleem van de eenheid van alle vakbonden ter wereld noemt. Zij stelt zich daarbij op de grondslag van het marxisme-leninisme en van het proletarisch internationalisme.

Met de laatste term wordt de arbeiders buiten de Sowjet-Unie voorhouden dat hun belangen identiek zijn aan die van de bevolking der Sowjet-Unie en derhalve in de strijd voor die belangen de Sowjet-Unie voor hen het lichtend voorbeeld en de leidsman behoort te zijn.

Langs welke lijn Praag (zetel WVV) en Moskou proberen de zo zeer begeerde "eenheid" te verwezenlijken, hangt in de westerse landen direct af van de sterkte en invloed der communistische partijen. In landen als Italië en Frankrijk, met een sterke CP, beheersen de communisten het grootste "algemene" vakverbond, respectievelijk de CGIL en de CGT. Vanuit die "positie van kracht" trachten zij daar de "eenheid" aan anderen op te dringen.

In Nederland, waar de CPN direct na de oorlog een aanzienlijke aanhang had, waren de communisten gestart met een eigen vakverbond, de Eenheidsvakcentrale. Zij hoopten, dat de vooroorlogse leden van het NVV en de confessionele bonden zich daarbij zouden aansluiten. De CPN'ers in de EVC kwamen echter al gauw tot de ontdekking, dat het aanvankelijke succes niet van blijvende aard zou zijn. Vrezende op den duur in het isolement te geraken (welke vrees ook bewaarheid is) zagen zij meer heil in een fusie met het heropgerichte NVV, uiteraard met de bedoeling de communistische zaak daarmee te bevorderen. Toen het NVV de fusie afwees, bleef de EVC min of meer noodgedwongen naast de bonafide vakverbonden bestaan; de aanhang slonk echter gaandeweg, parallel aan de teruggang van de CPN.

De verdeeldheid in de CPN en de scheuring van de EVC in 1958 versnelden het proces van afbrokkeling. De partijleiding zag geen perspectief meer in het instandhouden van een onttakelde, geïsoleerde vakcentrale. Zij ontwierp een nieuwe tactiek om de restanten van de communis-

tische vakbeweging alsnog zoveel doenlijk dienstbaar te maken aan de communistische zaak: de leden moesten een onderkomen zoeken in het NVV. Bleef de voordeur van het NVV voor hen gesloten, dan moesten zij maar door een achterdeurtje zien binnen te glippen. Te dien einde werd de EVC-1958 als overkoepelend lichaam in januari 1960 omgezet in een "centrum van propaganda voor eenheid en klassenstrijd in de vakbeweging". Dit Centrum diende er bij de geleidelijke opheffing van de bonden der EVC-1958 voor te waken dat de communistische invloed in het bedrijfsleven - ondanks de afbraak van het vakbondsapparaat - niet zou tanen. (O.m. zette het Centrum daartoe de uitgifte van de maandelijksse bondsorganen voort). De naam van deze opvolgster der EVC-1958 geeft overigens de beoogde doeleinden zelf precies weer.

Op bijeenkomsten van de internationale communistische vakbeweging zien we het Internationaal Verbond van Vrije Vakverenigingen (IVVV) voorgesteld als een organisatie waarin de brave leden aan verraderlijke leiders zijn overgeleverd. In dezelfde geest wordt binnen onze eigen landsgrenzen door de CPN en het Centrum t.a.v. het NVV het beeld opgehangen van een organisatie, waarin de overgrote meerderheid van de leden het geenszins eens is met het - anti-communistische - beleid van de bestuurders. Zo richten de communistische propaganda en acties zich voortdurend op het ondermijnen van het gezag en aanzien van de bestuurders der bonafide vakverbonden. In artikelen van "De Waarheid", in de vakbladen van het Centrum en in de pamfletten worden zij op allerlei manieren verdacht gemaakt; bij arbeidsconflicten wordt gepoogd actie-comité's tussen de bestuurders en de leden te plaatsen. Zulk optreden valt dus ook onder de communistische opwekking om "de eenheid in het NVV" te versterken.

De heroprichting van bedrijfspgroepen

Als gevolg van de verzwakte positie van de CPN en de met haar geïsoleerde vakbeweging heeft de partij-leiding besloten tot het heroprichten van zogenaamde bedrijfspgroepen, eenheden waarin alle CPN-ers, werkzaam bij eenzelfde bedrijf, organisatorisch moeten worden samengebracht. Voorheen hadden die bedrijfspgroepen de status van partij-afdelingen, doch bij hun opheffing in 1956 werden de leden van deze groepen naar de bestaande buurt-afdelingen overgeboekt. Met de hernieuwde formering van bedrijfspgroepen (waarvan de leden individueel blijven ressorteren onder de CPN-afdeling van hun woonwijk) wordt alleen beoogd een zo doel-

matig mogelijk gebruik te kunnen maken van de nog beschikbare krachten bij diverse bedrijven. Nog duidelijker dan vroeger komt in deze ontwikkeling tot uiting, dat de communistische bedrijvigheid afhangt van een klein aantal CPN-ers, die voordien de EVC-afdelingen activeerden. Daarmee hangt het verschijnsel samen, dat de CPN de laatste tijd geregeld bijeenkomsten arrangeert van leden, werkzaam in dezelfde branche. Zo werd in het laatste kwartaal, onder leiding van een partijbestuurder en een of meer leden van de Centrum-staf, vergaderd met CPN-ers uit bouwvak, metaalbranche, havenbedrijf en drukkerijen.

Geen systematische opheffing

Zoals uit vorige maandoverzichten blijkt, is er ondanks de bovengeschetste ontwikkeling toch geen sprake van een systematische opheffing van de communistische vakbeweging. Toen in januari 1960 het Centrum werd opgericht, waren in feite meerdere kleine bonden en veel afdelingen van de grotere buiten de hoofdsteden reeds geheel verlopen. De belangrijkste bonden zoals de ABWB'58, de Metaal'58 en de ABT'58 behielden hun organisatorisch apparaat, ofschoon zij in versnelde mate in ledental terugliepen. De communistische propaganda wil het gaarne doen voorkomen alsof dit is toe te schrijven aan de overgang van vele leden naar het NVV en - voortbordurend op dit stramien - dat zelfs de groei van de NVV-bonden te danken zou zijn aan de actieve ledenwerving van communistische zijde.

In werkelijkheid is deze overgang - voor zover als "collectieve infiltratie" te verstaan - geheel mislukt. Eigenlijk viel dit wel te verwachten. Zeker ging ook de laatste jaren, zoals reeds daarvoor, een aantal EVC-ers over naar NVV-bonden. Voor zover bekend betrof dit evenwel lieden, die geen lid van de CPN waren en in de EVC ('58) niet tot de werkende leden hadden behoord. Verscheidene actieve oud-leden, tevens partijgangers, op wie de CPN haar verwachtingen had gebaseerd, werden blijkens hun eigen uitlatingen niet door het NVV geaccepteerd of na korte tijd geroyeerd. Toch blijft op vergaderingen van de CPN en het Centrum de overgang naar het NVV steeds een druk besproken agenda-punt. De meest uiteenlopende voorstellingen van zaken worden ten beste gegeven. Sommigen "geloven er niet in" of blijven weerspanning, anderen maken gewag van gemakkelijke successen.

Er worden evenwel ook uitspraken gehoord, die erop wijzen dat de topleiding van de CPN "de eenheid in het NVV" momenteel niet te verwe-

zenlijken acht en daarom in elk geval een kern van de EVC-1958 (het Centrum) in stand wil houden als een masker waarachter de CPN bij voorkomende gelegenheden schuil kan gaan. Deze tweeslachtigheid heeft al veel aanleiding tot verwarring in de eigen gelederen gegeven.

Agitatie tegen loonbeleid

In december zetten de CPN en het Centrum hun agitatie tegen het georganiseerd overleg inzake de lonen voort. "Geen nieuwe bestedingsbeperking" was daarbij de leuze. De looneisen moesten door eenheid van actie tot en met de staking worden doorgezet. Voorts haakten zij in hun pamfletten aan bij de door ambtenarenbonden gewenste "uitkering ineens" en bij de door werknemers van sommige bedrijven verlangde kerstgratificatie. In de Amsterdamse haven - waar de communisten "mogelijkheden" zagen - ontwikkelde het zgn. actie-comité enige papieren bedrijvigheid. "De Waarheid" liet zich natuurlijk evenmin onbetuigd. In de editie van 2 december schimpte P. Bakker op de "ruimtevaarders van Oud-Wassenaar". Een actie voor een uitkering met de feestdagen vond hij het beste antwoord aan de "loondrukkers". In de Tweede Kamer viel Paul de Groot op 12 december de formule van Oud-Wassenaar aan. Hij sprak, naar hij zei, namens een meerderheid, getuige de voor de communisten gunstige uitslagen van de ondernemingsraadsverkiezingen bij de ADM, NDSM en Du Croo en Brauns. Hij constateerde dan ook - in zijn geval uiteraard met vreugde - dat de invloed van de communisten door het regeringsbeleid was versterkt.

(Opm. De niet door De Groot genoemde verkiezing voor de ondernemingsraad van Werkspoor-Amsterdam, op 29 november j.l., is echter voor de EVC-1958 - trouwens ook voor de "oude" EVC - een volslagen fiasco geworden).

De inmiddels door werkgevers- en werknemersbonden in de havens, de textielnijverheid en de grafische industrie bereikte overeenstemming over de vernieuwing van de cao's per 1-1-'62 brengt voor de communisten een verlies met zich aan aangrijpingspunten voor agitatie op het loonfront.

Contacten met het Wereldvakverbond. Het 5e WVV-congres

In 1960 is er weinig contact geweest tussen het secretariaat van het WVV te Praag en de communistische vakbeweging in Nederland (zie MO 12/1960). Dit veranderde in de loop van 1961. De Centrum-staf kreeg

in maart 1961 bezoek van een WVV-functionaris uit Praag. Een andere vertegenwoordiger van het WVV-secretariaat bezocht in dezelfde maand het secretariaat van de "oude" EVC. Zij kwamen propaganda maken voor een in mei 1961 in Wenen te houden conferentie over de 40-urige werkweek. Het initiatief daartoe was zogenaamd van een "Oostenrijks comité" uitgegaan.

In augustus 1961 kreeg de Centrum-staf opnieuw bezoek uit Praag, ditmaal van de 1e secretaris van het WVV, de Fransman Marcel Bras. Hij kwam o.m. praten over een conferentie van het WVV in september te Berlijn en over de uitnodigingen voor het 5e WVV-congres, van 4 tot 16 december in Moskou te houden.

Aanvankelijk had het Centrum als voorwaarde voor deelneming aan het WVV-congres gesteld dat de "oude" EVC niet zou worden uitgenodigd. Later bleek die voorwaarde voor het Centrum (uiteraard in nauw overleg met de CPN) toch weer geen conditio sine qua non. Beide organisaties zonden n.l. een delegatie van waarnemers naar Moskou: Het Centrum 4 personen en de "oude" EVC 2 functionarissen en een tolk. Allebei waren ze geïnstrueerd om de binnenlandse strijd "in het hol van de leeuw" voort te zetten. Of zij aan die instructies inderdaad uitvoering hebben kunnen geven, is (nog) niet bekend.

Het congres werd volgens de communistische pers bezocht door 958 afgevaardigden en waarnemers uit 97 landen, die 143 miljoen vakbondsleden vertegenwoordigden. Tijdens een der eerste zittingdagen sprak Chroestsjow het congres toe. De Centrum-delegatie heeft o.m. contact gehad met de vertegenwoordigers van de Sobsi uit Indonesië, met wie over de kwestie Nieuw-Guinea van gedachten werd gewisseld.

De Fransman Louis Saillant is herkozen als algemeen secretaris van het WVV. Onder de 12 vice-presidenten was sinds het vorige congres (in 1957 te Leipzig) slechts één mutatie: de Nederlander Bertus Brandsen (oud-landelijk secretaris van de EVC) werd vervangen door de Cubaan Lazaro Pena, voordien secretaris van het WVV te Praag.

De Italiaan Augustino Novella werd als voorzitter van het WVV vervangen door zijn landgenoot Renato Bitossi. Laatstgenoemde trad tot dusverre in het Wereldvakverbond niet op de voorgrond.

De oorzaak van het aftreden - of niet herverkieszen - van Novella laat zich voorshands slechts gissen. Wel is bekend geworden dat hij critiek leverde op de wijze waarop Saillant het ontworpen "programma van

actie" wil hanteren, n.l. als geldig voor alle arbeiders ter wereld. In het algemeen pleitte Novella ervoor bij het WVV aangesloten organisaties minder strak te binden aan richtlijnen van het WVV-secretariaat. Zijns inziens moeten zij meer naar eigen inzicht handelen, daar de situatie op economisch, politiek en vakbondsterrein landelijk en regionaal vaak sterk uiteenloopt. In de kapitalistische landen, zo stelde hij, kan eenheid van vakbondsorganisatie alleen worden bereikt door de vakbonden los te maken van de politieke partijen.

(Opm. Een in Italië bestaande situatie, in zoverre daar communisten en Nenni-socialisten in het grootste nationale vakverbond, de CGIL, zijn verenigd, hoewel de CPI en de socialistische partij van Nenni in de landspolitiek de laatste jaren niet meer samengaan).

Novella's redevoering moet veel gedelegeerden hebben verbaasd en zelfs onthutst, zoals zijn delegatie-genoot F. Santi (een Nenni-socialist) vaststelde. Laatstgenoemde deed er nog een schepje bovenop door aan te voeren dat het samengaan van arbeiders in de strijd tegen kapitalisme en kolonialisme niet impliceert dat zij allen met een bepaald ideologisch schema zouden moeten instemmen. Na zijn redevoering kreeg Santi applaus, behalve van de Fransen, de Chinezen en de Albanen (althans volgens de lezing van het Belgische communistische dagblad "Le Drapeau Rouge").

In de laatste zitting van het congres op 16 december, werd het "program van actie" goedgekeurd en voorts een "charter van de sociale zekerheid" aanvaard. De buitenlandse politiek, gezien door een Sowjetbril, neemt nog steeds een voorname plaats in op de bijeenkomsten van het WVV. Zij kwam ook nu weer aan haar trekken door het aannemen van resoluties over een aantal landen waarin "de imperialisten proberen de vooruitgang tegen te houden" (o.a. Laos, Vietnam, Korea, Dominicaanse Republiek).

Mochten in de loop van januari nadere gegevens over dit WVV-congres worden verkregen, dan zal hierop alsnog worden teruggekomen.

H O O F D S T U K V

OVERIGE GROEPERINGEN

De Socialistische Werkers Partij - SWP

De Socialistische Werkers Partij heeft zich in het afgelopen jaar vooral veel moeite gegeven haar positie ten opzichte van de CPN enerzijds en de PSP anderzijds nader te bepalen.

Uitgangspunt is daarbij geweest het eind 1960 gepubliceerde beginselprogram dat - blijkens het voorwoord - "gebaseerd is op het wetenschappelijk socialisme zoals dat door Marx en Engels is gegrondvest en door Lenin verder ontwikkeld voor het imperialistische tijdperk" en derhalve een duidelijk communistische inslag vertoont.

Zoals de SWP er begin 1961 voor stond, wenste zij zich - gezien haar program - te keren enerzijds tegen "het in discredit brengen van het socialisme door sectarisme, dogmatisme en onderdrukking van de vrije meningsuiting zoals gebruikelijk in de CPN" en anderzijds tegen het verbinden van een vaag en onmarxistisch socialisme met pacifistische idealen zoals dit geschiedde door de PSP.

Reeds spoedig bleek echter, dat dit eenvoudige standpunt niet door alle SWP-ers werd gedeeld. Een aantal van hen had reeds vóór de publicatie van het beginselprogram contact gezocht met de PSP in de Utrechtse "Socialistische Contact Commissie". Deze PSP-ers brachten met steeds meer nadruk naar voren dat de opvattingen van beide partijen dicht genoeg bij elkaar lagen om een vruchtbare samenwerking mogelijk te maken. Anderen daarentegen waarschuwden tegen deze pacifistische vrijage die volgens hen een gevaar inhield voor de zuiverheid van de communistische principes van de eigen partij. Zij wensten dichter bij de CPN te blijven staan.

Het gehele jaar door verrieden publicaties in "De Brug" het verschil van opvattingen tussen deze beide stromingen - de voorstanders van een "brede basis" enerzijds en een "smalle basis" anderzijds.

De bereidheid van de voorstanders van een brede basis-politiek (om terwille van de begeerde samenwerking met de PSP water bij de rode wijn te doen) kwam het duidelijkst tot uitdrukking toen het dagelijks bestuur van de PSP in een officiële verklaring mededeelde, dat het beginselprogram van de SWP een dergelijke samenwerking in de weg stond.

Deze op 29 mei 1961 gepubliceerde verklaring ontnam de SWP vrijwel elke hoop op het behalen van succes bij de staten- en raadsverkiezingen. Zij werd in het PSP-orgaan "Bevrijding" van 6 juli nader toegelicht door J.D. Hoepelman. Volgens hem negeerde de SWP blijkens haar beginselprogram elke wetenschappelijke bijdrage tot de fundering van het socialisme door niet-communisten. De SWP nam ten aanzien van bewapeningsmaatregelen van de kant van de Sowjet-Unie een welwillender houding aan dan ten aanzien van door het Westen genomen gelijksoortige maatregelen. De SWP was bijvoorbeeld ook blind voor het feit, dat in de satellietlanden niet de arbeidersklasse aan de macht was doch slechts de communistische partijleiding, zulks met onderdrukking zelfs van alle andersdenkenden.

Het betoog van Hoepelman kwam in het kort hierop neer, dat de SWP een communistisch karakter had en dat de PSP daarom elke samenwerking tussen de twee partijen voor onmogelijk hield.

De SWP reageerde prompt met een artikel in "De Brug", waarin te kennen werd gegeven dat de communistische inslag van haar beginselprogram eigenlijk slechts een historische betekenis had. Terwille van een samenwerking met andere links-socialisten was zij wel bereid "er afstand van te nemen".

De voorstanders van een brede basis-politiek toonden hun gezicht opnieuw bij gelegenheid van de hervatting van de kernproeven door de Sowjet-Unie in september j.l., toen zij in een brief aan de ambassadeur van de USSR in Den Haag uiting gaven aan hun "diepe teleurstelling" over de Sowjet-Russische stap.

De geschetste bereidheid van de SWP-leiding om een aantal communistische principes te laten vallen, in ruil voor de sympathie van de PSP, behoeft nog geen definitieve verlegging van de SWP-koers naar rechts te betekenen. Het kan louter een tactische manoeuvre zijn met het oog op de verkiezingen. Dezelfde gedachte kan hebben voorgezeten bij het genoemde protest tegen de hervatting van de Sowjet-Russische kernproeven.

Mocht een deel van de SWP dan al van zins zijn haar communistische afkomst te verloochenen, anderen gaven door vaak felle reacties blijk deze koers niet te willen of te kunnen volgen. "De Brug" gaf hiervan via ingezonden stukken een klare weerspiegeling.

Met name in verband met het protest tegen de Sowjet-Russische atombomproeven lieten de links-georiënteerden zich niet onbetuigd. Zij voorkwamen onder meer het plaatsen van een spotprent op Chroestsjow op de vóórpagina van "De Brug" en zorgden in een reeks ingezonden stukken over de Sowjet-maatregelen voor tegenwicht contra de gepubliceerde afkeuringen.

Na de gebeurtenissen van het afgelopen jaar is het wel duidelijk, dat het beginselprogram van de SWP niet meer in overeenstemming is met de politieke ideeën van een belangrijke groep van haar leden. De strijd tussen deze groep (die een van de communistische lijn afwijkende politiek voorstaat) en de communistische groep (die eigenlijk alleen maar wacht op het ogenblik waarop zij in een gezuiverde CPN kan terugkeren) is echter nog niet uitgestreden. Zou de "vrijerij" met de PSP - waar het thans naar uitzielt - op een mislukking uitlopen, dan kan men de koers meer naar "links" verleggen. Voorshands maakt het SWP-beleid echter nog een wel zeer weifelende indruk.

Internationaal Contact Bulletin

In mei verscheen in een Duitse, Franse en Engelse uitgave een onder auspiciën van de SWP uitgegeven contact-orgaan, dat eenmaal per twee maanden zou verschijnen, voorlopig onder de naam "Internationaal Contact Bulletin".

In het eerste nummer werd ten aanzien van het doel van het bulletin onder meer gesteld, dat het beoogde die socialisten te ondersteunen, die, teleurgesteld in de Europese sociaal-democratische partijen, streefden naar de vestiging van het socialisme en verder principieel stelling namen tegen de oorlog. Daarnaast wilde het een gesprekscentrum zijn voor communisten, die teleurgesteld waren in hun verwachting dat de communistische partijen na het XXste CPSU-congres een democratische vernieuwing zouden ondergaan.

Eerst in oktober 1961 verscheen het tweede nummer van het bulletin, waarin een aantal - overwegend gunstige - reacties op het Nederlandse initiatief werden gepubliceerd.

Het tijdschrift is opgezet op een "brede basis" en wil dienen als bron van informatie en als forum voor alle groeperingen die het met de in het eerste nummer uiteengezette grondbeginselen eens zijn. Toch zijn er aanwijzingen dat er binnen de redactie - evenals dit het geval is in de SWP zelf - nog geen overeenstemming bestaat over de te volgen koers. Ook hier blijkt het principiële communisme zijn aantrekkingskracht voor een aantal figuren nog niet geheel te hebben verloren.

Met name bestuurders als wagenaar hebben er de laatste tijd blijk van gegeven niet ongevoelig te zijn voor de argumenten van "de doctri-nairen" in hun partij, die het I.C.B. liever op "smalle basis" uitgegeven zien.

Pacifistisch Socialistische Partij

Ook al zijn er aanwijzingen dat de PSP tracht - vooral met het oog op de naderende verkiezingen - door herziening van haar beginselverklaring en socialistisch program een duidelijker en meer socialistische koers te gaan varen (zie hiervoren), toch lagen haar werkzaamheden naar buiten voornamelijk in het pacifistische vlak.

Dit kwam tot uiting bij de vele manifestaties tegen de atoombom, welke dit jaar werden gehouden. Zowel in de comité's, die deze betogingen organiseerden, als onder de sprekers op de meetings was de PSP in belangrijke mate vertegenwoordigd, terwijl zij ook zelfstandig protesteerde naar aanleiding van de hervatting van de Sowjet-Russische proeven.

Juist ook de overwegend pacifistische inslag van de partij is de oorzaak dat samengaan met de SWP, de Socialistische Werkers Partij, niet mogelijk is gebleken. De SWP staat nl. niet op een principieel pacifistisch standpunt en acht het onjuist het pacifisme met het socialisme te verbinden. In het jaaroverzicht van 1960 werd nog rekening gehouden met de een of andere vorm van samenwerking al was het maar in de vorm van lijstverbinding bij de verkiezingen.

Na de categorische afwijzing van deze mogelijkheid in de verklaring van het hoofdbestuur is het niet aan te nemen dat hierop nog zal worden teruggekomen.

(In januari a.s. zal de PSP nog een ééndagscongres beleggen dat uitsluitend aan het verkiezingsprogram zal zijn gewijd).

Naar verluidt hebben ook de partijraad en enige afdelingen zich achter de verklaring van het hoofdbestuur gesteld, hoewel toch bekend was dat een aantal leden veel heil zag in samengaan met de SWP.

Anti-atoombommanifestaties

In de maandoverzichten van 1961 is veelvuldig melding gemaakt van marsen, meetings en protesten welke verband hielden met atoombewapening in het algemeen en met kernproeven van westelijke en oostelijke zijde. Nu het Comité 1961 voor de Vrede een permanente organisatie is geworden (het zal dit jaar "Comité 1962" gaan heten) en zich nog heeft uitgebreid door de oprichting van een Jongeren-werkgroep "Actie Jeugd voor de Vrede", lijkt het waarschijnlijk dat voortaan de manifestaties van diverse pacifistische en niet-extremistische groepen en partijen voornamelijk zullen plaatsvinden onder auspiciën van dit Comité.

Er zijn plannen om, in navolging van hetgeen in Engeland is geschied, bovendien een "Comité van 100" op te richten, dat eveneens zal moeten bestaan uit vertegenwoordigers van organisaties die reeds in het "Comité 1961" actief waren.

Het Britse, door Bertrand Russell in het leven geroepen "committee of 100" bestaat uit personen, die zijn voortgekomen uit de reeds lang bestaande "Campaign for Nuclear Disarmament". De "100" willen weliswaar hun doel vreedzaam bereiken evenals de "Campaign", doch schrikken daarbij niet terug voor het toepassen van drastische methoden. Zij brengen immers het principe van de "burgerlijke ongehoorzaamheid" in praktijk en zijn dan ook al herhaaldelijk gearresteerd en veroordeeld tot vrijheidsstraffen en geldboetes. De leiders der 100 willen echter verder gaan en door hun massabetogingen (zitacties e.d.) het optreden van de politie daartegen nog meer bemoeilijken.

Tot op heden hebben de Nederlandse autoriteiten steeds toestemming verleend voor het houden van betogingen, die het Comité 1961 en aanverwante organisaties uitschreven. Wanneer het in Nederland nog te formeren Comité van 100 op soortgelijke manier zou gaan optreden als het radicale gelijknamige Britse Comité, kan een verstrakking in de houding van overheidswegen daartegen noodzakelijk worden.

Hinag

De aandacht die in de pers, voornamelijk in "De Waarheid", sinds enige tijd aan de Hinag wordt gewijd, zou de indruk kunnen wekken dat deze vereniging een grote activiteit naar buiten aan den dag legt. Zulks is echter in 1961 zelfs nog minder dan in voorgaande jaren het geval geweest. Zo gingen bijvoorbeeld ditmaal geen Nederlanders naar het z.g. Malente-treffen, waaraan tevoren ieder jaar in mei een aantal Hinag-leden deel pleegde te nemen. (Malente is een plaatsje bij Lübeck in Holstein, waar jaarlijks de in de Tweede Wereldoorlog aan Duitse zijde gesneuvelden worden herdacht. Daar bevindt zich ook een graf van een Nederlandse SS-er.)

Als gevolg van de artikelen in "De Waarheid" werd te elfder ure de traditionele Invalidentocht naar Oud-Valkeveen in september 1961 afgelast. In tegenstelling met voorgaande jaren werden ditmaal op "Buss und Bet'tag" (in november) geen Nederlandse bezoekers waargenomen op het Duitse soldatenkerkhof bij het Peeldorp IJsselstijn.

Resumerende kan worden gezegd dat in de milieus van de oud-politieke delinquenten slechts sprake is van een zeer beperkte activiteit, die dan nog voornamelijk sociaal gericht blijkt te zijn. Een en ander speelt zich af in een kleine kring. De overgrote meerderheid der oud-politieke delinquenten gedraagt zich volkomen passief.

Paul van Tienen

Ten aanzien van Paul van Tienen valt over 1961 evenmin melding te maken van enige buitengewone activiteit. In het onder zijn verantwoordelijkheid uitgegeven "Archief der Conservatieve Revolutie" verschenen nog enige afleveringen waarin gepoogd wordt een historische rechtzetting te geven van de mate van schuld van het Duitse nazi-regime aan de uitroeiing der Joden. In deze brochure-reeks worden de aan de Joden begane misdaden geenszins ontkend of vergoelijkt. Echter wordt getracht aan te tonen dat de doorgaans opgegeven aantallen schromelijk zijn overdreven, dat in bepaalde kampen geen gaskamers aanwezig waren (hoewel het tegendeel algemeen wordt aangenomen) en dat de opvatting dat er nauwe samenhang zou hebben bestaan tussen het internationale Jodendom en het wereldbolsjewisme, niet uit Duitse bron stamt.

In de brochure-reeks komt de schrijver tot de slotsom dat eigenlijk slechts een uiterst kleine kring beschouwd kan worden als bedrivers van misdaden tegen de Joden, een 100-tal, zo wil men het doen voorkomen. Deze scribent acht het waarschijnlijk dat zelfs Hitler, door Himmler opzettelijk onkundig gelaten van de vergassingen, in de mening zou hebben verkeerd dat de Joden alleen maar op transport waren gesteld.

STAKINGSOVERZICHT DECEMBER 1961

Bedrijf : Scheepswerven, Jac. H.G. Bodewes (a), Broërken NV (b), Bodewes' scheepswerven NV (c) en NV E.J. Smit en Zn. (d), langs het Winschoterdiep.
 Aanleiding : ontevredenheid over de winstuitkering 1961; extra toelage van 4½ % over de jaren 1960 en 1961 geeïst.
 Inmenging vakbonden : geen.
 Resultaat : onbekend.
 Aantal werknemers : 50 (a), 50 (b), onbekend (c), 150 (d).
 Aantal stakers : 50 (a), onbekend (b, c), 150 (d).
 Duur van de staking : 4-12-'61 (a), 4 t/m 6-12-'61 (b, c, d).

Bedrijf : Chemische fabriek Aagrunol NV te Groningen.
 Aanleiding : hogere kerstgratificatie geeïst.
 Inmenging vakbonden : directie onderhandelde met vakbonden.
 Resultaat : f 100.-- wordt als voorschot op loonsverhoging 1962 uitbetaald bij de normale kerstgratificatie.
 Aantal werknemers : 400.
 Aantal stakers : onbekend.
 Duur van de staking : enkele uren. (5-12-'61).

Bedrijf : Stukadoors van het bouwbedrijf Muller & Meddens te Amsterdam.
 Aanleiding : ontevredenheid over de wijze van tariefmeten.
 Inmenging vakbonden : onbekend.
 Resultaat : eisen niet ingewilligd; stakers weer te werk gesteld.
 Aantal werknemers : onbekend.
 Aantal stakers : 12.
 Duur van de staking : sept. '61 tot 11-12-'61.

Bedrijf : Sanitair- en aardewerkfabriek de Sphinx te Maastricht.
 Aanleiding : ontstemming over de kerstgratificatie-regeling.
 Inmenging vakbonden : KAB, NVV en een Belg. vakverbond onderhandelden met directie.
 Resultaat : onbekend.
 Aantal werknemers : onbekend.
 Aantal stakers : 1200 (600 op 15-12-'61).
 Duur van de staking : 2 dagen (14 en 15-12-'61).

A G E N D A

<u>Datum:</u>	<u>Bijsamenkomst:</u>	<u>Plaats:</u>	<u>Organisatie</u>
10-15 jan.	Bureau zitting Wereld Fed. Democr. Jeugd.	Boekarest	WFDJ
20-22 jan.	Internat. conf. VVI-Handel (sectie personeel werksz. i.h. grootwinkelbedr.).	Boedapest	WVV
* 27 jan.	Nationaal Vredescongres.	Amsterdam	Actiecom. v.d. Vrede e.a.
* 9-11 feb.	Internat. Conf. voor Spaanse politieke gevangenen.	Rome	Comité Westeur. landen
begin mrt.	Wereldbijsenk. Vrouwen voor ontwapening.	Wenen	IDVF
* maart	Jeugdappèl voor het Noorden.	Groningen	ANJV
15-19 apr.	2e Internat. conf. geschied. v.h. verzet.	Warschau	FIR
voorjaar	Oost-Westconf. voor Jeugdvacantie-reizen.	?	WFDJ
mei	Internat. conf. VVI-Textiel en Leer.	Boekarest	WVV
Pinksteren	2e Demonstrat. fietstocht tegen opslag atoomwapens.	?	ANJV/OPJS
27 juli - 5 aug.	8e Wereldjeugdfestival.	Helsinki	WFDJ/IUS
aug.	7e Congres Internat. Unie van Studenten.	Leningrad	IUS
sept.	Alg. verg. Wereldfed. Wetensch. onderzoekers.	Moskou	WFWO
sept.	Internat. Kinderkamp "Hannie Schaft".	Nederhorst den Berg	Ver. Verzet
1962	5e Congres Internat. Org. van Journalisten.	Boedapest	IOJ
1962	Buitengewoon congres CPN.	?	CPN
1962	6e Congres Wereldfederatie Democratische Jeugd.	?	WFDJ
* 1962	Wereldcongres voor de Vrede	?	WVR
* 1962	Eur. conf. v. Verzetsstrijders	?	FIR
mei 1963	5e Congres Internat. Democr. Vrouwen Fed.	Moskou	IDVF
* nieuw c.q. aangevuld.			